

установами природно-заповідного фонду» (2003 р.); «Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України» (2000 р.) та ін.

Непересічну роль у процесах удосконалення законодавчої та іншої нормативно-правової бази має зіграти процес підготовки високопрофесійних фахівців у сфері туризму та в галузях, суміжних з нею; насичення навчальних програм для майбутніх фахівців сучасними методами підготовки із врахуванням екологічної складової рекреаційних послуг.

II. Постановка завдання.

Міжнародні документи щодо розвитку туризму закладають у своєму вмісті обов'язковість усвідомлення глобальної відповідальності за стан довкілля у процесі рекреаційної діяльності. Зокрема у Порядку денному на 21 століття акцентується увага на збереженні та відновленні екосистем Землі, захисті довкілля, яке повинне стати невід'ємною складовою процесу розвитку рекреаційної діяльності. Значення туризму як фактору сталого (гармонійного, збалансованого) розвитку як у глобальному, так і локальному вимірі, «червоною ниткою прописано» у таких міжнародних документах як Глобальної етичної кодексу туризму, Осацька декларація тисячоліття та ін.

Оскільки туризм не визначений як окремих вид економічної діяльності у міжнародному класифікаторі видів економічної діяльності та Державному класифікаторі України ДК 009-96: Класифікатор видів економічної діяльності, оцінка економічної ефективності та соціальної важливості розвитку туризму здійснюється у відповідних сукупних базових показниках, визначених та спеціально розрахованих. Це стосується зокрема і екологічної складової туризму, яка достеменно не визначається конкретно усталеними показниками, а оцінюється за сукупними методиками, серед яких зокрема оцінка впливу на навколишнє середовище (довкілля), антропогенне навантаження на водне, атмосферне середовище, забруднення земельних ресурсів, вплив на рослинний та тваринний світ, використання природних ресурсів тощо.

Сьогодні в Україні не існує методики розрахунку впливу від споживання туристських послуг і товарів, придбаних туристами, з огляду на його екологічну складову (наприклад, обсяг споживання товарів і послуг природного походження, природних ресурсів та ін.), а тому екологічна складова нівелюється у загальному обсязі спожитих послуг і товарів туристського призначення, що уможливило застосування ефективних механізмів для превентивних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів, збереження і відновлення певних видів ресурсів (мінеральних, водних, лісових, рослинних тощо). Ці питання частково «вирішуються шляхом розрахунків на підставі наявних статистичних даних, статистичних досліджень та експертних оцінок, виходячи з нормативів спожитих витрат туристів» [2, с. 165].

Додільно здійснювати згідно Методики аналізу частки продаж, що припадає на туристське споживання, куди входять: послуги розміщення; громадське харчування та продаж напоїв; послуги пасажирського транспорту (в т.ч. залізничного, автомобільного та іншого сухопутного транспорту, водного і

повітряного транспорту, послуги допоміжної пасажирської транспортної служби, оренда пасажирських транспортних засобів, технічне обслуговування та ремонт пасажирських транспортних засобів); послуги турагентств, туроператорів, туристських гідів; послуги в сфері культури (в т.ч. сценічне мистецтво, послуги музеїв та інші культурні послуги); рекреація та інші види дозвілля (в т.ч. спорт та інші види спортивного дозвілля); інші туристські послуги (в т.ч. фінансові та страхові послуги, інші види оренди; інші послуги туристам) [2, с. 171 – 189].

Не менш як 100% мають продажі: послуг санаторіїв та інших оздоровчих закладів з відновлення здоров'я; послуги туристичних агентств і туроператорів; послуги екскурсоводів; послуги з організації подорожей, де включають розроблення подорожей, що передбачає надання комплексних послуг з перевезення, забезпечення проживання в готелях, надання спортивних та культурно-розважальних заходів тощо, призначених для безпосереднього подорожчів чи для перепродажу іншими агентствами; туристський відпочинок і подорожі туристичними маршрутами з використанням транспортних засобів, крім велосипедів; туристський відпочинок і подорожі транспортними туристичними маршрутами з різною побудовою трасою, крім радіальної, з розміщенням у транспортних засобах залізничних, на річкових суднах, на морських суднах; туристський відпочинок і подорожі транспортними туристичними маршрутами з переїздом на автобусах, літаках, на власному автомобілі; туристський відпочинок і подорожі маршрутами з різною категорією складності і різною побудовою трасою з активним способом пересування, зокрема пішохідним, гірсько-пішохідним, велосипедним, лижним, водним (з використанням гребних, парусних і моторних маломірних плавазасобів, з використанням верхових, в'ючних і запряжених тварин, санним (з використанням технічних засобів); туристський відпочинок і подорожі туристськими маршрутами різної категорії складності, зокрема гірськолижними, для молодят, для сімейних, для батьків з дітьми, з відпочинком у сільській місцевості; туристські походи вихідного дня, зокрема піші, гірські, велосипедні, водні (з використанням гребних, парусних, моторних маломірних плавазасобів), лижні, з використанням верхових, в'ючних і запряжених тварин, санні (з використанням технічних засобів), автомобітоходи; організації спелеотуризму; організації екотуризму; послуги з організації туристських подорожей інші; реалізація туристичних та екскурсійних послуг; забезпечення проживання туристів та ін. [2, с. 179 – 181, с. 185].

Окремо доцільно виділити таку складову послуг, яка окрім 100-відсоткової частки продажу у сегменті туристського споживання, відіграє значиму роль у просвітницькій, пізнавальній, науковій діяльності екологічного спрямування. Це – послуги екскурсоводів та безпосередньо екскурсії, серед яких значимо оглядові; тематичні; музейні; пішохідні; міські; замські; на маршрутах вихідного дня; з використанням транспортних засобів, зокрема теллоходів, авіаційних (на літаках, гелікоптерах), автобусних, метро, трамвайів, троллейбусів, легкових автомобілів, «ретро»-транспорту [2, с. 182].